

ILM-FAN MUAMMOLARI TADQIQOTCHILAR TALQINIDA "MUAMMOHOI ILMU FAN AZ NIHOHI MUHAQQIQON"

Xalqaro ilmiy konferensiya
Конференсияи илмии байналмилалӣ

Google Scholar | Zenodo | Cyberleninka

15.02.2024

Mazkur xalqaro konferensiya ilm-fan va ta’lim sohalarida faoliyat olib borayotgan professor o’qituvchilar, tadqiqotchilar, talabalar, magistrantlar, doktorantlar va yosh olimlarning ilmiy tadqiqot natijalarini keng yoritish maqsadida Xo’jand davlat universiteti (Tojikiston) va “Interpretation and researches” xalqaro ilmiy jurnali tahririyati (O‘zbekiston) tomonidan tashkil etildi.

МАВОДИ
конференсияи илмии байналмилалӣ
“МУАММОҲОИ ИЛМУ ФАН АЗ НИГОҲИ
МУҲАҚҚИҚОН”

“ILM-FAN MUAMMOLARI
TADQIQOTCHILAR TALQINIDA”
mavzusidagi xalqaro ilmiy konferensiya
MATERIALLARI TO‘PLAMI
15.02.2024

Дурнамои таҳқиқи фанҳои педагогӣ
Pedagogika fanlarini tadqiq etishning istiqbollari: qarashlar va nazariyalar

Xo’jand, Farg‘ona

Xalqaro konferensiya tahrir hay'ati a'zolari

Masharipova Gularam Kamilovna

Falsafa fanlari doktori, professor
Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti
O'zbekiston

Raxmov Elyor Abdullajonovich

Qo'qon davlat pedagogika instituti Tarix kafedrasida
o'qituvchisi, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori
O'zbekiston

Idrisov Xusanjon Abdujabborovich

Farg'ona davlat universiteti mevalilik va
sabzavotchilik kafedrasida mudiri q.x.f.f.d (PhD)
O'zbekiston

Akbarov Qobuljon

Qo'qon DPI, Tarix fanlari nomzodi
O'zbekiston

Bazarov Otabek Odilovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori
Qo'qon davlat pedagogika instituti
O'zbekiston

Zokirov Sanjar Ikromjon o'g'li

Fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori
O'zbekiston

Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna

Falsafa fanlari doktori, professor
O'zbekiston Milliy universiteti
O'zbekiston

Navruzova Gulchixra Nigmatovna

Falsafa fanlari doktori, professor
Buxoro muxandislik-texnologiya instituti
O'zbekiston

Abdumanon Olimiy

fizika-matematika fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

Hamdamov Sherali Jumaboevich

fizika-matematika fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

G'ufonov Dadaxon Najmidinovich

geografiya fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

Rahimov Nabijon Turdialievich

tarix fanlari doktori, professor
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

Abdukarimov Jamoliddin Ahmadalievich

tarix fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

Hotamova Muhayyo G'afurovna

falsafa fanlari nomzodi dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

Rabiev Sattorberdi Mavlonovich

pedagogika fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

Mavlonova Rahima Mustafoevna

pedagogika fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

Mirzoxonova Matluba Mirzohoshimova

filologiya fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

Hakimov Shoira Islomovna

filologiya fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

Yorova Saboxat Nurmatovna

filologiya fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti, Tojikiston

**UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA INFORMATIKA VA AXBOROT
TEKNOLOGIYALARI DARSLARIDA FANGA OID
KOMPETENSIYALARINI INTERFAOL SIMULYATORLAR ORQALI
SHAKLLANTIRISH**

Karimov Feruz Raimovich

Buxoro davlat universiteti “Amaliy matematika va dasturlash
texnologiyalari” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Bu tezisda “Umumta’lim maktablarida informatika va axborot texnologiyalari darslarida fanga oid kompetensiyalarini interfaol simulyatorlar orqali shakllantirish” mavzusi ko‘rib chiqiladi. Tезisning asosiy maqsadi, umumta’lim maktablarida informatika va axborot texnologiyalari darslarida o‘quvchilarning fanga oid kompetensiyalarini oshirish uchun interfaol simulyatorlarning qo‘llanilishi va ular orqali o‘quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishdir.

Kalit so‘zlar: kompetensiya, interfaol simulyatorlar, empirik ma’lumotlar, interfaol.

Bugungi kunda umumta’lim maktablarida ta’lim jarayonlarida axborot texnologiyalaridan foydalanish ilg‘or pedagogik texnologiyalarni o‘quv jarayoniga tatbiq etib orqali sifatli ta’limni tashkil etish va uni rivojlantirish dolzarb masala bo‘lib qolmoqda. Ta’lim tizimida texnologiyadan o‘quv jarayonida vosita sifatida foydalanishda o‘quvchiga yetkazadigan bilim izchilligiga, o‘quvchining bilim darajasiga, mashg‘ulotlar davomida olgan kompetensiyasiga alohida e’tibor berishni, milliy qadriyatlarni saqlagan holda integrativ yondashuv asosida masahg‘ulotni tashkil talab etadi. Ta’lim tizimida umumta’lim maktablarda va akademik litsiyalarda o‘quv materialini taqdim etishning zamonaviy va istiqbolli shakllaridan biri mobil ilovalardan bugungi kunda keng foydalanib kelinmoqda. Zamonaviy ta’lim tizimida o‘quvchilarning fanga oid kompetensiyalarini **interfaol simulyatorlar** asosida rivojlantirishning didaktik shart-sharoitlari ishlab chiqish o‘quvchilarga yetarli bilim

va ko'nikmalarni berishda muhim omil ekanligi, shuningdek talabani kasbiy faoliyatga tayyorlashda **interfaol simulyatorlardan** foydalanish orqali ularda hisoblash tafakkurini rivojlantirish muammosi dolzarbligini belgilaydi [1].

Umumta'lim maktablarida informatika va axborot texnologiyalari darslarida interfaol simulyatorlarning integratsiyalashuvi o'quvchilarda fanga oid kompetensiyalarni rivojlantirishni sezilarli darajada oshirishi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol simulyatsiyalardan foydalanish talabalarning murakkab ilmiy tushunchalarni tushunishlarini yaxshilashi, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishi va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshirishi mumkin. [3]

Umumiy ta'lim maktablarida interaktiv simulyatorlarning afzalliklari:

- Kengaytirilgan o'quv tajribasi: Interfaol simulyatorlar amaliy va chuqur o'rganish tajribasini taqdim etib, o'quvchilarga mavhum tushunchalar bilan aniq tarzda shug'ullanish imkonini beradi va shu orqali ularning fan va texnologiya haqidagi tushunchalarini yaxshilaydi.

- Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Simulyatorlar o'quvchilarni tanqidiy va analitik fikrlashga undaydi, chunki ular ko'pincha fan ta'limida muhim kompetensiyalar bo'lgan qarorlar qabul qilish jarayonlari va muammolarni hal qilish faoliyatini o'z ichiga oladi.

- Haqiqiy dunyo ilovasi: Simulyatorlar nazariy bilimlar va real hayotda qo'llash o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishi mumkin, bu esa talabalarga ilmiy tamoyillarni amaliy ssenariylarda qo'llash imkonini beradi va shu bilan o'z bilimlarini mustahkamlaydi. [2]

Umumiy ta'limda foydalanish:

- Mashg'ulot va motivatsiya: Interfaol simulyatorlar interaktiv va dinamik o'quv muhitini ta'minlash orqali o'quvchilarning faolligi va motivatsiyasini oshirishi mumkin va shu bilan fan va texnologiyaga ijobiy munosabatda bo'ladi.

- Inklyuziv ta'lim: Simulyatorlar turli xil o'rganish uslublari va qobiliyatlarini qondirishi mumkin, bu esa fan ta'limini barcha talabalar uchun yanada qulayroq va inklyuziv qiladi [2].

Kelajakdagi tadqiqot yo‘nalishlari:

Simulyatorlarning samaradorligi: Umumta’lim maktablari o‘quvchilarida fanga oid kompetensiyalarni shakllantirishda interfaol simulyatorlarning uzoq muddatli samaradorligini baholash uchun qo‘shimcha tadqiqotlar talab etiladi.

- O‘qituvchilar malakasini oshirish: Fan ta’limida interaktiv simulyatorlarni samarali integratsiyalashda o‘qituvchilarni tayyorlash va kasbiy mahoratini oshirish ta’sirini o‘rganish. [3]

Informatika va axborot texnologiyalari darslarida fanga oid kompetensiyalarini interfaol simulyatorlar orqali shakllantirish o‘quv jarayonini o‘zlashtirish uchun samarali usul hisoblanadi. Bu simulyatorlar o‘quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyot sifatida sinash, mavzuni tushunarli va qiziqarli shaklda o‘rganish imkoniyatini beradi. Ularning yordamida o‘quvchilar, ma’lumotlarni amalga oshirish, muammo yechish, ma’lumotlarni tahlil qilish va axborot texnologiyalari bilan ishlash qobiliyatini oshirishlari mumkin. Bu esa ularning integrativ o‘rganish va amaliyotdagi tajribalarini kuchaytirishga yordam beradi.

Bu interfaol simulyatorlarning har biri o‘quvchilarning kompetensiyalarini amaliyotlar orqali rivojlantirish imkoniyatini beradi. Ularning o‘quvchilar uchun qulay va intuitiv interfeysi bor va o‘quv jarayonida o‘zlashtirilgan vazifalar yordamida fanga oid bilimlarini mustahkamlashga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Taskiran, C. & Murat, S. (2021). “Analysis of the opinions of social studies teachers on digital literacy skills. World Journal of Education”. Vol. 11(2).

2. Akram, H., Abdelrady, A. H., Al-Adwan, A. S., & Ramzan, M. (2022). “Teachers’ perceptions of echnology integration in teaching-learning practices: A systematic review. Frontiers in Psychology”. Vol. 13, 920317.

3. Ausiku, M. & Matthee, M. (2021). “Preparing primary school teachers for teaching computational hinking: A systematic review”. 10.1007/978-3-030-66906-5_19.

MUNDARIJA / TABLE OF CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ

1.	АДАБИЁТ ДАРСЛАРИДА МУМТОЗ АДАБИЁТ ЖАНРЛАРИНИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИДА ПЕДАГОГИК ВА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФЙДАЛАНИШ Маҳамматов Акрам Райимкулович	4
2.	MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA O'QUVCHI-YOSHLARNING IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI Raimjonov Sunnatulla O'ktamovich	9
3.	O'QUVCHILARNI IJODIY FIKRLASHGA O'RGATISH Shirinoi Mamasoliyeva Sirojiddin qizi	14
4.	XALQ OG'ZAKI IJODIDA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYA MASALALARINING YORITILISHI Satimboyeva Xurshidaxon Anvarjon qizi	17
5.	MAKTABGACHA TA'LIMDA TARBIYA JARAYONINI TEKNOLOGIYALASHTIRISH VA LOYIHALASHNING O'ZIGA XOSLIGI Bozorova Zuhraxon	20
6.	BOSHLANG'ICH TA'LIM DARSLARI SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA O'QITUVCHI PEDAGOGIK MAHORATINING O'RNI Berdiyeva Lobar Norqobulovna	24
7.	ТАШАККУЛИ ДОНИШ ВА ТАРБИЯИ МИЛЛӢ-АХЛОҚИИ МУҲАССИЛИН Пулодова Шоира Солиҷоновна	29
8.	O'QITUVCHINING INNOVASION FAOLIYATINI SAMARALI AMALGA OSHIRISH Qodirova Dilbar Zikrillayevna	33
9.	TALABA YOSHLARNI IJODIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHDA O'ZIGA XOS USULLAR Islamova Rahbarxon Ravshanovna	37
10.	ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ МЕТОДИКИ РАЗВИТИЯ ДИЗАЙНЕРСКИХ НАВЫКОВ У СТУДЕНТОВ Шарипова Нилуфар Мавлоновна Ариф Эркинович Панджиев	40
11.	УЧИТЕЛЬ ХИМИИ И ЕГО РОЛЬ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ Алимова Ф. А. Юзбашева Д.И.	44
12.	ФИЗИКА ФАНИНИ ЎҚИТИШДА КИЛОГРАММ ТУШУНЧАСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МЕТОДИКАСИ Zulxumor Abdurasilovna Yavkacheva	48
13.	PEDAGOGLARNING KASBIY KOMPATENTLIGINING O'ZIGA XOS SIFATLARI Abdubannobova Mahliyo Abdurashid qizi	55
14.	БАЪЗЕ ЧАНБАҲОИ ПЕДАГОГИИ ТАШАККУЛИ ТАҲАММУЛПАЗИРӢ Бобоева И.А.	59
15.	TA'LIM MUASSASALARIDA MAXSUS FANLARDAN MUAMMOLI TEKNOLOGIYASINI AMALGA OSHIRISH YO'LLARI Uzoqova Laylo Polvonovna	74
16.	BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KASBIY TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISHDA "ADDIE" METODIDAN FOYDALANISH Mambetniyazov Maksetbay Torebekovich Auezova Rano Kalknazarovna	77

17.	ИСТИФОДАИ УСУЛҲОИ ИНТЕРАКТИВӢ ДАР ТАЪЛИМ ЧУН ОМИЛИ ҲАМКОРИИ ИҶТИМОИИ ХОНАНДАГОН ВА МУОШИРАТИ БАЙНИШАХСИИ ОНҲО Мӯминова Истадҷон Сайфуллоевна Шарипова Тахминахон Тӯхтаевна	82
18.	ИНӢИКОСИ МАСЪАЛАИ ТАШАККУЛИ ТАСАВВУРОТҲО ОИД БА ТАСОДУФ ВА КОРКАРДИ ОМОРИИ ИТТИЛОӢ ДАР СТАНДАРТ ВА БАРНОМАИ ТАЪЛИМИ МАТЕМАТИКАИ ЗИНАИ ИБТИДОИИ ТАҲСИЛ Рабиев Сатторбердӣ Мавлонович	88
19.	АСОСҲОИ НАЗАРИЯВӢ-МЕТОДОЛОГИИ ФАӢОЛИЯТИ МАӢРИФАТИИ ДОНИШӢӢӢ ДАР РАВАНДИ ТАЪЛИМ Тиллохочаева Муҳаббат Набичонова	94
20.	“HAYOT FAOLİYATI XAVFSIZLIGI” FANINI O‘QITISHDA GRAFIK ORGANAYZERLARDAN FOYDALANISH Munajatxon Yusupjanovna Akbarova	101
21.	«BINO VA INSHOOTLAR XAVFSIZLIGI» FANINI O‘QITISHNING BA’ZI JHATLARI Ashurova Laylo Uralov Madamin	105
22.	BOSHLANG‘ICH SINFI O‘QUVCHILARINING DARSGA IJOBIY MUNOSABATLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOLALAR ADABIYOTINING ROLI Nurmatova Shaxnoza Shavkatbek qizi Ilhomova Dilshoda Baxit qizi	111
23.	O‘QUVCHILARGA O‘ZINDUKSIYA MAVZUSINI O‘QITISHDA MUAMMOLI TA’LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI Ho‘jamberdiyev Dilmurod Isoqjon o‘g‘li	116
24.	EINSATZ VON SPIELEN IM DEUTSCHUNTERRICHT Rasulova Surayyo Farhod qizi	123
25.	MAKTABGACHA TA’LIM YOSHIDAGI BOLALARNI TASVIRIY QOBILİYATI VA IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISH Nazarova Sadoqat Ilhom qizi	126
26.	MUSIQA DARSLARINI TARIXIY DALILLAR BILAN BOG‘LIQ HOLDA TASHKIL ETISHNING TA’LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI O‘RNI Jumayev Axmadjon Qodirovich	130
27.	TA’LIM SOHASIDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINI RIVOJLANISH KONSEPSIYASI Jurayev Alisher Tulqinboyevich	133
28.	MEHNAT MUHOFAZASI FANI O‘QITILISHINING DOLZARBLIGI Karimov Baxodir	138
29.	UMUMTA’LIM MAKTABLARIDA INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI DARSLARIDA FANGA OID KOMPETENSIYALARINI INTERFAOL SIMULYATORLAR ORQALI SHAKLLANTIRISH Karimov Feruz Raimovich	143
30.	10-SINFDA YOPIQ ZANJIRLI TO‘YINGAN UGLEVODDORODLAR MAVZUSINI O‘QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH Sh.A.Turdiyeva R.R.Qo‘chqorova	146
31.	“BALIQ SKELETI” METODINI QO‘LLAB ANORGANIK BIRIKMALARNING MUHIM SINFLARI MAVZUSINI O‘QITISH METODIKASI M.Z.Quvatova R.R.Qo‘chqorova	149